

Provinciale Staten van Noord-Brabant
Postbus 90151
5200 MC 'S-HERTOGENBOSCH

Brabantlaan 1
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
Telefoon (073) 681 28 12
Fax (073) 680 76 80
www.brabant.nl
IBAN NL86INGB0674560043

Bereikbaarheid
openbaar vervoer en fiets:
www.brabant.nl/route

Onderwerp

Bestuurlijke reactie op de Boardletter 2020

Geachte Statenleden,

In aanloop naar de controle van de jaarrekening 2020 - in het voorjaar van 2021 - heeft de huisaccountant BDO de concept boardletter met de relevante bevindingen over de tussentijdse controle aangeboden. In deze rapportage richt BDO zich met name op mogelijke verbeterpunten in de bedrijfsvoering en de processen die zij hebben onderzocht in het kader van de controle van de jaarrekening. De boardletter is daarom van nature kritisch van aard. Dit heeft tot doel een bijdrage te leveren aan de interne beheersing en het zelfcontrolerend vermogen van de provincie.

Zoals BDO zelf al aangeeft in de aanbestedingsbrief heeft de boardletter een dubbel karakter. De aanbevelingen van BDO zijn niet alleen relevant voor de organisatie maar ook voor PS zodat u vanuit uw toezichthoudende rol kan toezien op de verbeteringen in de interne beheersing.

In deze brief is de reactie van ons college opgenomen op de bevindingen van de accountant. Hieronder wordt per onderwerp ingegaan op de context en de stand van zaken.

Rechtmatigheidsverantwoording

BDO start de boardletter met actualiteiten in wet - en regelgeving waaronder de ontwikkelingen omtrent de rechtmatigheidsverantwoording door het college met ingang van 2021. Om de rechtmatigheidsverantwoording nog in 2020 door de Tweede Kamer te laten behandelen, heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties afgelopen zomer de rechtmatigheidsverantwoording gekoppeld aan de Wet versterking decentrale rekenkamers. Behandeling van de rechtmatigheidsverantwoording in de Tweede Kamer staat vooralsnog in december 2020 gepland. Er moeten nog meerdere stappen worden doorlopen

Datum

16 november 2020

Ons kenmerk

C2271819/ 4786015

Uw kenmerk

Contactpersoon

N.J.E.M. (Natascha) Emans /
J.B.A.M. (Johan) Eppenhof

Telefoon

(06) 53794307/ (06) 52794238

Email

nemans@brabant.nl/
jeppenhof@brabant.nl

Bijlage(n)

voordat invoering een feit is, waardoor er onzekerheid is of de invoering in 2021 zal ingaan.

Datum

16 november 2020

Ons kenmerk

C2271819/4786015

- GS reactie: Ondanks deze onzekerheid zijn er, zoals de accountant al aangeeft, wel al diverse stappen gezet ter voorbereiding van de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording door de ambtelijke organisatie. Er is een plan van aanpak opgesteld voor de implementatie, er vindt periodiek overleg plaats met andere provincies en er vindt afstemming plaats tussen de werkgroep S&V en de ambtelijke werkgroep rechtmatigheid. Omdat de wet nog niet is goedgekeurd in de Tweede Kamer kunnen de bijbehorende kadernota Rechtmatigheid van de commissie BBV en de handreiking van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants ook nog niet worden uitgebracht. Dit levert voor de voorbereiding door de provincie nog diverse onduidelijkheden en blinde vlekken op. Op dit moment is het streven van de Minister nog steeds vast te houden aan 1 januari 2021 als ingangsdatum van de nieuwe manier van werken. Wel gaan er steeds meer geluiden op om 2021 te zien als pilotjaar. De ontwikkelingen op dit gebied worden continu gevolgd en meegenomen in het plan van aanpak. Mocht er sprake zijn van uitstel dan wordt deze tijd benut voor een pilotjaar. Dit betreft dan een interne exercitie en maakt géén onderdeel uit van het jaarrekening-proces 2021.

Verwerkingwijze subsidies

BDO heeft in de Boardletter de ontwikkeling ten aanzien van de methodiek van lastneming door provincies en gemeenten van verstrekte subsidies uiteengezet. De commissie BBV heeft begin 2019 aanvullende regelgeving gepubliceerd over het moment van lastneming door provincies en gemeenten van verstrekte subsidies. Een werkgroep met daarin een afvaardiging van provincies, gemeenten, van het Ministerie van BZK en accountants heeft een uniforme werkwijze op deze aanvullende regelgeving opgesteld. De provincie Noord-Brabant heeft vervolgens conform de uniforme werkwijze een grensbedrag van € 2,5 miljoen voorgesteld. Het besluit hierover is, gelijktijdig met de begroting, in de Statenvergadering van 13 november 2020 genomen.

In de Boardletter is opgenomen dat in de afgelopen periode er bij provincies onzekerheid is ontstaan ten aanzien van het vast te stellen grensbedrag hetgeen impact heeft op de in de subsidiebeschikkingen op te nemen voorwaarden en aan te leveren documenten. Dit als gevolg van een reactie van de Commissie BBV op de door de werkgroep vastgestelde werkwijze.

- GS reactie: Met het besluit van PS van het grensbedrag heeft de provincie conform de landelijk afgestemde werkwijze gehandeld. Daarbij is ook rekening gehouden met meerjarige bestendigheid en voorkomen van lastenverzwaring bij subsidieontvangers. Wij onderkennen dat zoals BDO al aangeeft er intussen landelijk toch onduidelijkheid is ontstaan bij diverse provincies als ook bij accountants over een eenduidige en uniforme interpretatie. Daarom wordt er momenteel door provincies en accountants naarstig gezocht naar een voor alle partijen passende oplossing. De provincie Noord-Brabant sluit samen met BDO aan bij dit landelijke te

voeren overleg. Mocht dat onverhoopt toch nog tot een aanpassing leiden dan zullen we dat zo spoedig mogelijk laten weten.

Datum

16 november 2020

Ons kenmerk

C2271819/4786015

Impact van Covid 19

BDO geeft aan dat de belangrijkste gevolgen van corona voor de provincie Noord-Brabant betrekking hebben op onzekerheden en/of vertraging binnen programma's en voor investeringen, maar dat de exacte gevolgen voor de provincie, met name voor de waardering van leningen en verbonden partijen, pas bij de jaarrekening 2020 duidelijk zullen zijn.

Geadviseerd wordt om voor de korte termijn naast de toets op de financiële impact ook het effect op de bedrijfsvoering en interne beheersing na te gaan.

- GS reactie: De focus voor ons als middenbestuur lag bij de start van de coronacrisis op het verkrijgen van inzicht in de impact ervan op de samenleving en die sectoren waar de eerste harde klappen vallen. En uiteraard als werkgever op het faciliteren van thuiswerken van medewerkers, GS en PS. We hebben afspraken gemaakt met leveranciers van ondersteunende diensten die direct geraakt worden zoals ICT, schoonmaak en catering. Daaropvolgend hebben we de impact van corona(maatregelen) op de programma's van de provincie in beeld gebracht. Een eerste beeld hiervan is beschreven in Burap II en doorvertaald in de begroting 2021. Daarbij zijn ook eerste stappen gezet om de impact op onze bedrijfsvoering in de volle breedte en interne beheersing in beeld te krijgen, waaronder in onze subsidierelaties en bij verbonden partijen.

Met de kennis die we inmiddels hebben opgedaan kunnen we de impact van corona op onze organisatie, bedrijfsvoering en interne beheersing vollediger in beeld brengen. We gaan daarbij gebruik maken van de coronascan die BDO heeft ontwikkeld voor gemeenten en provincies. En we betrekken de Kadernota rechtmatigheid 2020, welke binnenkort wordt gepubliceerd door de commissie BBV, waarin de mogelijke effecten van coronamaatregelen op de interne en externe controle zijn opgenomen. Op de geijkte momenten in de S&V-cyclus en in de interne en externe controles geven we een zo nauwgezet mogelijk beeld van de stand van zaken. We gaan daarbij in op de risico's van de coulance regeling bij subsidies en leningen op de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening, balansposities zoals leningen derden en waardering van gronden en verbonden partijen en de effecten op bedrijfsvoering en interne beheersing. Hier komen we als eerste bij de jaarrekening 2020 op terug.

Voor de lange termijn geeft de accountant in overweging om een scenario analyse op te stellen om tijdig aan de juiste knoppen te kunnen draaien. Breng vanuit risicomanagement in beeld wat er kan gebeuren als de Coronacrisis nog een half jaar, een jaar of anderhalf jaar aanhoudt, niet alleen voor wat betreft de consequenties voor de Brabantse samenleving en de door de provincie in dat kader te treffen maatregelen, maar ook voor wat betreft de consequenties voor de bedrijfsvoering en de interne organisatie.

- GS reactie: We leren iedere dag over de impact van corona(maatregelen). Het doorvertalen naar de impact op onze organisatie en bedrijfsvoering zal een adaptief proces zijn waarin we steeds meer kennis opdoen om adequaat te kunnen bijsturen. We gaan periodiek, gekoppeld aan de S&V-cyclus, een risico- en impactanalyse uitvoeren om aansluiting te houden en te kunnen sturen op veranderende omstandigheden. We werken gekoppeld aan de Koers 2030 scenario's uit met betrekking tot de impact van corona op onze organisatie.

Datum

16 november 2020

Ons kenmerk

C2271819/4786015

Effectiviteit van de interne beheersing

De accountant is op basis van de uitgevoerde werkzaamheden tot de conclusie gekomen dat de interne beheersing als geheel (three lines of defense) in de basis toereikend is om materiële onjuistheden en onrechtmatigheden in het kader van de jaarrekeningcontrole te ontdekken en te corrigeren. In het overzicht kaderstelling en interne beheersing op pagina 12 van de Boardletter scoren bijna alle processen op de diverse onderdelen de kleur groen (adequaat, enkel aanbevelingen ter verdere optimalisatie). Wel is geconstateerd dat er nog aandachtspunten zijn op het gebied van het zichtbaar maken van de uitgevoerde controles. Dit wil zeggen dat er wel in alle processen sprake is van (primaire) functiescheiding en autorisaties, maar dat zichtbare (controle)handelingen die ten grondslag liggen aan de autorisaties in sommige processen ontbreken.

- GS reactie: De ontbrekende zichtbare (controle)handelingen zijn op detailniveau gedeeld met de ambtelijke organisatie. Er wordt de komende periode per proces beoordeeld of er extra controlehandelingen moeten worden toegevoegd en/of dat controlehandelingen zichtbaar(der) moeten worden vastgelegd. Hierbij wordt wel aangegeven dat efficiency ook deel zal uitmaken van de overweging of een controlehandeling moet worden toegevoegd/zichtbaarder moet worden gemaakt.
 - Door Team Concerncontrol & Auditing wordt in gezamenlijkheid met de accountant bekeken wat er aanvullend in het subsidieproces moet plaatsvinden zodat het subsidieproces vanaf 2021 (deels) systeemgericht gecontroleerd kan worden.
 - Voor het personeelsproces wordt op basis van een controlelijst maandelijks controle uitgevoerd voordat verloning plaats vindt. BDO heeft hierbij aangegeven dat bij deze controle onvoldoende zichtbaar is welke eventuele bevindingen zijn geconstateerd. Hiervan is reeds door de ambtelijke organisatie beoordeeld dat deze controle vanuit efficiency overweging niet wordt toegevoegd. Dat kan in dit geval ook omdat het risico op een materiële onjuistheid beperkt is. BDO geeft in de boardletter zelf ook aan zich te kunnen vinden in deze conclusie van de provincie.
 - In de vorige Boardletter heeft de accountant geadviseerd om de controle bij de orderdesk uit te breiden ter borging van de aanbestedingsrechtmatigheid. Deze controle is tot op heden nog niet ingevoerd. De reden hiervoor is het feit dat er twijfels zijn bij de vraag in hoeverre het resultaat van deze controle opweegt tegen de benodigde inzet die hiervoor nodig is (efficiency overweging). Om

dit vast te kunnen stellen wordt op dit moment een analyse uitgevoerd. Bij de volgende controle is ofwel de geadviseerde uitbreiding van de controle ingevoerd ofwel kan er vanuit inhoud beargumenteerd worden dat het niet raadzaam is om de geadviseerde uitbreiding van de controle in te voeren.

Datum

16 november 2020

Ons kenmerk

C2271819/4786015

Openbaar Subsidieregister

In de boardletter bij de jaarrekeningcontrole 2019 is gerapporteerd over het subsidieproces en het openbaar subsidieregister. BDO heeft bij de interimcontrole geconstateerd dat de ambtelijke organisatie deze aanbevelingen onderhanden heeft en hier een praktische en technische werkbare invulling aan geeft zonder dat dit afbreuk doet aan de leesbaarheid van het openbaar subsidieregister.

- GS reactie: Wij onderschrijven de bevindingen door BDO op dit punt volledig. De adviezen uit de boardletter om de transparantie te vergroten aangaande publicatie van subsidieverleningen, -wijzigingen en vaststellingen zijn opgepakt. In aanvulling daarop kan nog worden gemeld dat in de PS-commissievergadering Sturen en Verantwoorden van vrijdag 6 november jl. een presentatie van de beoogde uitwerking heeft plaatsgevonden.

Immunisatieportefeuille

Vanuit de commissie sturen en verantwoorden is aan BDO gevraagd onderzoek te doen hoe de risico's van de immunisatieportefeuille worden beheerd, hoe het rendement op peil wordt gehouden en wat de rol van Provinciale Staten is. Bij dit onderzoek is vastgesteld dat de risicobeheersing goed in de grip is, dat de gestelde kaders door Provinciale Staten duidelijk zijn en dat middels een gesteld mandaat binnen de kaders wordt geopereerd. BDO geeft aan dat door de gestelde kaders in de verordening treasury er weinig speelruimte is waarbinnen de treasurer kan opereren. De belangrijkste restricties betreffen de portefeuillelimiet en de risico aanvaardbaarheid ('risk appetite').

De verwachting is dat vanaf 2021 het minimaal gestelde rendement van € 122,5 miljoen niet meer gehaald zal worden. De accountant geeft Provinciale Staten daarom ter overweging een richting te kiezen tussen rendement of risicoprofiel. Enerzijds is er externe wetgeving die de provincie restricties oplegt wat zij met haar overvloedige middelen kan en mag doen, en anderzijds hebben economische ontwikkelingen de afgelopen jaren gevolgen gehad op de rentestanden op hypotheek en leningen. Beiden leiden ertoe dat het rendement de komende jaren verder zal afnemen. Wanneer Provinciale Staten waarde hecht aan een minimaal te behalen rendement, zal de provincie minder risico-avers moeten zijn. BDO geeft hierbij als mogelijkheden de onderverdeling van de portefeuillelimiet te herzien of leningen met een iets hoger risicoprofiel en dus hogere rente te accepteren. Daarnaast wordt de overweging meegegeven het vermogen, binnen de reikwijdte van de Verordening treasury, breder in te zetten voor het realiseren van de maatschappelijke opgaven in Brabant.

- GS reactie: Wij zijn het eens met de zienswijze van de accountant. Wij zijn al in gesprek met de (werkgroep Immunisatievermogen van) commissie

Sturen en Verantwoorden over voorstellen voor aanpassing van het beleid. Die besprekingen krijgen een vervolg in het eerste kwartaal van 2021 en zullen naar verwachting leiden tot vaststelling van het aangepaste beleid in de loop van 2021.

Datum

16 november 2020

Ons kenmerk

C2271819/4786015

IT beheersing

BDO heeft de betrouwbaarheid en continuïteit IT beoordeeld voor zover deze relevant is voor de controle van de jaarrekening. Voor de algemene IT-beheersingsmaatregelen is de conclusie dat de provincie de risico's hieromtrent grotendeels voldoende beheerst. Bevindingen uit de boardletter 2019 zijn geadresseerd of er is een proces in gang gezet om deze te adresseren. Een belangrijke opvolging is dat vanaf het vierde kwartaal 2020 periodiek wordt getoetst of de bestaande autorisatie voldoet aan de hiervoor in het autorisatiedocument gestelde eisen.

De uitkomsten van de IT-audit in relatie tot mede lokale overheden heeft BDO opgenomen in de vorm van een benchmark. In de benchmark scoort de provincie op het merendeel van de onderdelen een 4 of hoger. Alleen de onderdelen Periodieke review en Gescheiden omgevingen scoren lager dan de minimale score van 4 die door BDO toereikend wordt geacht.

- GS reactie; In algemene zin is er m.b.t. de IT-beheersing sprake van een positief beeld. Gemiddeld genomen scoort PNB namelijk een stuk hoger dan het gemiddelde van de opgenomen benchmark. Met betrekking tot de onderdelen waar nog verbetering benodigd is, geldt dat deze verbeteringen reeds lopen en zullen zijn doorgevoerd voordat de boardletter van volgend jaar wordt gepresenteerd.

Vooruitblik controle 2020

BDO eindigt de boardletter met een vooruitblik op de jaarrekeningcontrole 2020. Bij deze controle onderkent de accountant de volgende aandachtspunten waar extra de nadruk op zal worden gelegd;

- Management override (theoretisch risico),
- Waardering financiële vaste activa en grondexploitaties,
- Aanbestedingsrechtmatigheid,
- Ongeautoriseerde handelingen in IT-systemen.

- GS reactie; In het najaar worden er met de accountant afspraken gemaakt voor de jaarrekeningcontrole. Naast afspraken over bovengenoemde aandachtspunten gaat het hier ook om de benodigde documentatie voor de jaarrekeningcontrole en de doorlooptijd van de controle. Streven is om de doorlooptijd van de controle weer te verkorten. De jaarrekening 2019 heeft een langere doorlooptijd gekend als gevolg van de Corona uitbraak in het voorjaar 2020.

Al met al kan het college zich goed vinden in de bevindingen en aanbevelingen van de accountant. Deze boardletter geeft het college vertrouwen dat zowel voldaan kan worden aan de eisen die gesteld zijn aan getrouwheid en rechtmatig handelen als aan het invullen van de benodigde aandacht voor verbeteringen in de interne beheersing en het zelfcontrolerend vermogen van de provincie.

Datum

16 november 2020

Ons kenmerk

C2271819/4786015

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

mr. I.R. Adema

drs. M.J.A. van Bijnen MBA